

**УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ
/ИСТРАЖИВАЧКОГ/ РАДА ИЗ
ИСТОРИЈЕ**

- под **научним радом** сматра се онај истраживачки рад код кога је примењен научни метод у истраживањима и који открива до сад непознате чињенице и релације објашњава законитости међу појавама,
- под **истраживачким радом** сматра се онај рад, чији је главни задатак прикупљање познатих научних чињеница и долажење до резултата који се могу, у циљу преноса научних резултата у пракси, користити без доказивања одређене претпоставке – хипотезе
- под **радом уметничког и литерарног стваралаштва** подразумева се онај рад преко којег уметник или књижевник индивидуално успева да се естетски изрази или уобличи мисли и осећања помоћу ликовних уметности (сликарство, вајарство, гравира, фотографија, филм и сл.) говорне или писане речи (поезија, приповетка, роман, драма) компоновањем или свирањем на неком инструменту (музика), певањем, рецитовањем, глумом, балетом итд.

Изузетно је важно да образовни план и програм Регионалних центара за таленте, не представља пресликавање школског програма, којег ученици слушају у оквиру редовне наставе, већ да је у функцији проширивања и повећања нивоа знања неопходних за укључивање надарених у научно- истраживачки рад.

Предговор

Сваком почетнику у истраживању углавном није познато шта се може истраживати и на који начин, па му је одмах на почетку потребна одговарајућа помоћ. Припреме за израду научно-истраживачког рада, односно историјског истраживања која се спровode у регионалним центрима, обухватају:

- предавања,
- вежбе,
- избор теме.

У жељи да се помогне потенцијално талентованим и да се отклоне евентуалне потешкоће око истраживања и писања рада, као и да се убрза и уједначи техничка припрема истих, у тексту који следи наводе се смернице које методолошки и илустровано упућују сваког полазника на:

- 1) Начин писања истраживачког рада из историје
- 2) Техничку обраду резултата истраживачког рада из историје

Напомена:

Један научно истраживачки рад може радити највише два полазника-аутора. Уколико се испостави да је тема рада била раније обрађивана, односно да је представљена на прошлогодишњем такмичењу, рад ће бити елиминисан.

Уколико неко од полазника у свом раду не примени дате смернице изложене у овом упутству, аутоматски ће бити дисквалификован и тиме изгубити право да са својим радом учествује на Смотри.

I ДЕО

Начин писања научно-истраживачког рада из историје

Писање истраживачког рада подразумева унапред осмишљен и разрађен концепт (план) рада.

За свако истраживање план писања садржи структуру рада, која се састоји из следећих делова:

1. НАСЛОВ РАДА
2. АПСТРАКТ И КЉУЧНЕ РЕЧИ
  - 2.1. Апстракт
  - 2.2. Кључне речи
3. РАД
  - 3.1. Увод
  - 3.2. Разрада
  - 3.3. Закључак
  - 3.4. Захвалност
4. БИБЛИОГРАФИЈА (СПИСАК ИЗВОРА И ЛИТЕРАТУРЕ)

Овде наведени делови представљају основну структуру рада. Основни садржај рада подељен је на поглавља која су означена посебно извученим поднасловима. Сваки од наведених подналова има своју унутрашњу структуру са карактеристикама које ће у даљем тексту бити детаљно дефинисане и описане.

1. НАСЛОВ РАДА

Наслов рада је потврђена или модификована радна формулација постављеног питања за научно истраживање.

У наслову треба истаћи тежиште истраживања, без оптерећења сувишним речима. Зато, наслов мора бити, колко је то могуће, што краћи, прецизан и јасан, односно привлачан и инвентиван.

Познати светски часописи ограничавају дужину наслова на 50-55 слова. Максимална дужина наслова може бити до 70 слова.

Наслов рада се пише на српском и енглеском језику, центрирано, великим словима.

Испод наслова рада треба написати име аутора, разред, школу коју похађа, назив центра за таленте и пуно име и презиме ментора са титулом, звањем и местом запослења.

Наслов рада са подацима о аутору и менторима уједно представља и насловну страну рада.

2. АПСТРАКТ И КЉУЧНЕ РЕЧИ

2.1. Апстракт рада

Апстракт је сажети приказ садржине читавог рада. У његовом садржају је изнета сврха и циљ истраживања; примењена метода рада; остварени резултати испитивања. Дужина текста апстаркта је 200 – 250 речи.

2. 2. Кључне речи:

У продужетку текста апстракта наводе се кључне речи. Обично се одабере до 6 најзначајнијих речи које асоцијативним својствима најбоље презентују суштину рада.

Скуп речи одредити тако да су претходне речи значајније за садржај рада од наредних, односно да с лева на десно значај наведених речи опада. Овако поређане кључне речи дају садржајније обавештење од самог наслова рада.

Превод на енглески:

Увођење апстаркта у целину научног рада омогућава да се светска научна јавност упозна са добијеним резултатима презентованог научног истраживања. Зато се апстракт пише на једном од светских језика, најчешће на енглеском.

Иза српског текста апстаркта следи његов превод на енглески језик исписан испод наслова *Abstract*.

Затим следи превод кључних речи на енглески језик: *Key words*. У оба случаја је веома важно да превод буде адекватан, прецизан и квалитетан.

3. РАД

3.1. Увод

Аутор у уводу указује на основно подручје свог истраживања, пружа преглед историјских извора без којих није могуће обавити историјско истраживање, указује на релевантну литературу, као и на циљеве истраживања и основне методолошке поставке помоћу којих су она обављена.

Сваки историчар недвосмислено разликује историјски извор од научне литературе.

Историјски извор је дело настало у одређеном историјском периоду које проучава савремена наука која се зове *историја*, док је научна литература производ научног рада историчара који је удаљен више деценија и векова од истраживаног историјског проблема.

Добар историчар зна да немају сви историјски извори подједнаки значај. Неки су више важни, неки мање за тему која се истражује.

Познавање историјских извора и литературе (радова других аутора коришћених током истраживања), представља полазну тачку како у самом процесу истраживања, тако и у каснијој писаној презентацији. Литература је неопходна да би се потпуно сагледало шта је до данас истражено, односно шта још треба истражити, односно како сагледати податке коришћеног историјског извора.

3.2. Разрада

У овом делу научноистраживачког, односно истраживачког рада представљена је материја која се истражује. То је најважнији, уједно и најтежи део рада, пошто представља излагање историјских чињеница на основу коришћених извора (који су за раније историјске периоде слабо очувани) и њихову интерпретацију у датом историјском контексту, имајући увек у виду релевантну научну литературу. То подразумева непристрасну анализу истраживаног проблема, уочавање односа између историјских података које нам извори пружају, као и потврде или одбацивања постављене хипотезе. У свом раду аутор треба да се ограничи на саопштавање главних, репрезентативних резултата истраживања. Унапред одређен број страна рада (в. ниже), подстиче аутора рада да одвоји битно од небитног у свом раду.

Сваки историјски рад јесте једно књижевно дело. Зато се од историчара захтева да добро познаје књижевни језика на којем пише своје рад из историје.

У дискусији која је део разраде, треба истаћи да ли се добијени резултати, као и општа разматрања проблема, слажу или не слажу са ранијим резултатима, мишљењима или ставовима других аутора.

Научно је коректно да аутор рада изнесе оне резултате својих истраживања који нису делимично или у потпуности у складу са његовом хипотезом.

Напомена:

Позивање на изворе и литературу може се урадити на два начина :

а) Када се коришћено дело искључиво наводи у напомени. Напомена може да стоји на истој страни, испод главног текста, или на крају целог рада (под насловом: „Напомене”). Овај начин подразумева навођење библиографских података чланка, књиге и сл. у потпуности када се то чини први пут, док се у преосталом делу рада оно наводи скраћено – име аутора и почетак наслова: Десанка Ковачевић-Којић, *Градски живот*, 124 (за пуно навођење в. ниже).

б) Када се коришћено дело наводи у главном тексту. Тада се дају само основне информације о делу, одвојене од остатка реченице у малој загради: име аутора (презиме),

година издања и број странице: (Храбак 1989: 33). Уколико се цитирају радови истог аутора објављени током исте године, онда се уз годину за сваки рад посебно ставља по једно мало слово азбучним/абecedним редом.

Овако навођење није потпуно без списка литературе који се налази на крају рада, у тзв. библиографији. Тамо је уз коришћену скраћеницу наведена и потпуна библиографска јединица, без скраћивања имена, наслова дела и сл.

Уколико се коришћени радови других аутора не наведу у раду, то се сматра за интелектуалну крађу. То аутоматски искључује сваког полазника Центра из такмичења.

3.3. Закључак

У закључку се износе основни резултати научно-истраживачког, односно истраживачког рада. У њему се указује на значај појединих извора у односу на друге, на методу помоћу које су извори обрађени, као и на важност добијених резултата и правце даљих истраживања. Закључак треба да је концизан, језгровит и прецизан. Не треба да прелази десети део обима целокупног рада.

3.4. Захвалност

(уколико аутори сматрају да је потребно)

Уобичајено је да се на крају истраживачког рада наведу имена свих оних који су допринели и помогли у његовој реализацији. Свима њима, за савете и помоћ, треба одати захвалност.

4. БИБЛИОГРАФИЈА (ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА)

Библиографију чини списак коришћених извора и литературе приликом израде сваког научно-истраживачког, односно истраживачког рада. Њу чине чланци и текстови објављени у часописима, зборницима радова, књиге, студије, приручници, монографије, интерна документа, статички материјали и сл.

Свака библиографска јединица (књига, чланак и др. наведен у библиографији) мора бити библиографски потпуна. Она омогућава читаоцу да се без већих тешкоћа снађе у литератури коју је аутор користио приликом својих истраживања.

Исписивање библиографске јединице треба да је једнообразно.

Када је библиографска јединица монографија (књига): иницијал имена (или име у целини) и презиме аутора, наслов монографије који је штампан у самој књизи (не на њеним корицама), издавач, место и година издања. Наслов је издвојен *курзивним (италик)* словима.

Пример: Десанка Ковачевић-Којић, *Градски живот у Србији и Босни (XIV-XV вијек)*, Историјски институт, Београд 2007.

Када је библиографска јединица чланак у часопису или зборнику радова са научног или стручног скупа (конгрес, симпозијум, саветовање): иницијал имена (или име у целини) и презиме аутора, наслов рада (чланка или извештаја), назив часописа или зборника радова, у загради година издања, иза заграде следи пагинација (странице чланка у публикацији). Као и приликом цитирања монографије (књиге) наслов рада је издвојен *курзивним (италик)* словима.

Пример: Јованка Калић, *Претече Жиче: крунидбена места српских владара*, Историјски часопис 44 (1997) 77-87.

Горе су представљена два начина навођења. Уколико се приступи према скраћеном цитирању (само име, година издања и број стране), библиографска јединица се наводи на следећи начин: уз њен скраћени облик који је употребљен у основном делу рада, дописује се пуна библиографска јединица, али без године издања.

Пример: Храбак 1989 – Богумил Храбак, *Римини у дубровачкој трговини*, Историјски часопис 36, 31-64.

Напомене:

а) Уколико постоје два или више истоимена часописа, обавезно је навести место у којем је објављен.

Пример: Момчило Спремић, *Деспот Ђурађ Бранковић и краљ Алфонс Арагонски*, Зборник Филозофског факултета XV, Београд 1974, 127-143.

б) Уколико рад има више аутора, онда се наводе имена само прва три аутора.

Приликом израде сваког рада из историје, треба разликовати изворе и литературу, који се у оквиру библиографије посебно наводе.

Приликом навођења извора и литература треба користити писмо и језик на којем је написана одређена библиографска јединица (књига, чланак, саопштење и сл.) То рачунарска техника омогућује. Руску литературу, на пример, треба писати ћирилично руским писмом.

Навођење извора и литературе са интернета: Када се наводи одређена интернет презентација, а која није скенирана (снимана) књига у формату pdf, она се наводи посебно. Треба навести тачан линк ка локацији са које је преузет садржај, а не адресу основне странице, на пример, www.google.com или www.wikipedia.org.

II ДЕО

Техничка обрада резултата истраживачког рада

1.1 Величина рада

Ништа мање није без значаја техничка обрада рукописа рада која поред куцања текста обухвата и илустровање резултата помоћу табела, географских карата, једначина, слика, цртежа, и сл.

Ради уједначавања техничке обраде истраживачких радова, за све учеснике на Смотри, неопходно је придржавати се следећег упутства које се генерално односи на истраживачки рад и његову структуру:

1) Обим откуцаног рада је до 12 страна (без насловне стране), уз максимум 3 стране прилога у које спадају фотографије историјских личности, предмета, грађевина, историјске мапе, извучени цитати из коришћеног извора и сл.

Напомена:

Прилог није неопходан. Он аутору омогућава да пружи додатни илустративни материјал који није уврштен на поменутих максималних 12 страна рада.

Добар историјски рад не одликује број написаних страница, већ умеће употребе историјских извора којима се представља срж истраживаног проблема и зналачка употребе литературе, чија се бројност података прилагођава композицији истраживане теме.

1.2 Величина слова

Текст рада се реализује на рачунару коришћењем Word-а и штампа на листовима А4 формата помоћу ласерског штампача.

Слова су ћирилична или латинична. Текст рада се куца словима величине 12 pt Normal у фонту Times New Roman са проредом 1,0. Списак наведене литературе је величине 10pt Normal у фонтовима Times New Roman и Italic са истим проредом. Маргине за текст су: лева и десна 2,5 cm, горња 2 cm (сем на првој страни која је 5 cm) и доња 2,5 cm.

- Напомене се куцају словима величине 10 pt Normal Italic Times New Roman
- Наслов рада се пише великим словима величине 14 pt B
- Имена аутора и ментора се пишу великим словима величине 12 pt B
- Разред, година студија, назив Центра пише се малим словима величине 12 pt N,
- Подаци о ментору (звање, место запослења) пише се малим словима величине 12 pt N,
- Поднаслови у раду су, у ствари, наслови поглавља који обухватају: резиме, увод, листу симбола, материјал и методiku рада, резултате истраживања и дискусију, закључак и цитирану литературу. Ови поднаслови се пишу великим словима 12pt B, центрирано.
- Споредни поднаслови, у оквиру појединих поглавља куцају се малим искошеним словима Italic, величине 12pt N,
- За називе табела користе се коса слова Italic величине 10pt N,
- За податке у табели користе се слова величине 10pt N.

**УПУТСТВО
ЗА ПРИПРЕМУ ИСТРАЖИВАЧКИХ РАДОВА
ЗА ПОСТЕР ПРЕЗЕНТАЦИЈУ**

За постер презентацију истраживачких радова техничку припрему у целости спроводе Регионални центри.

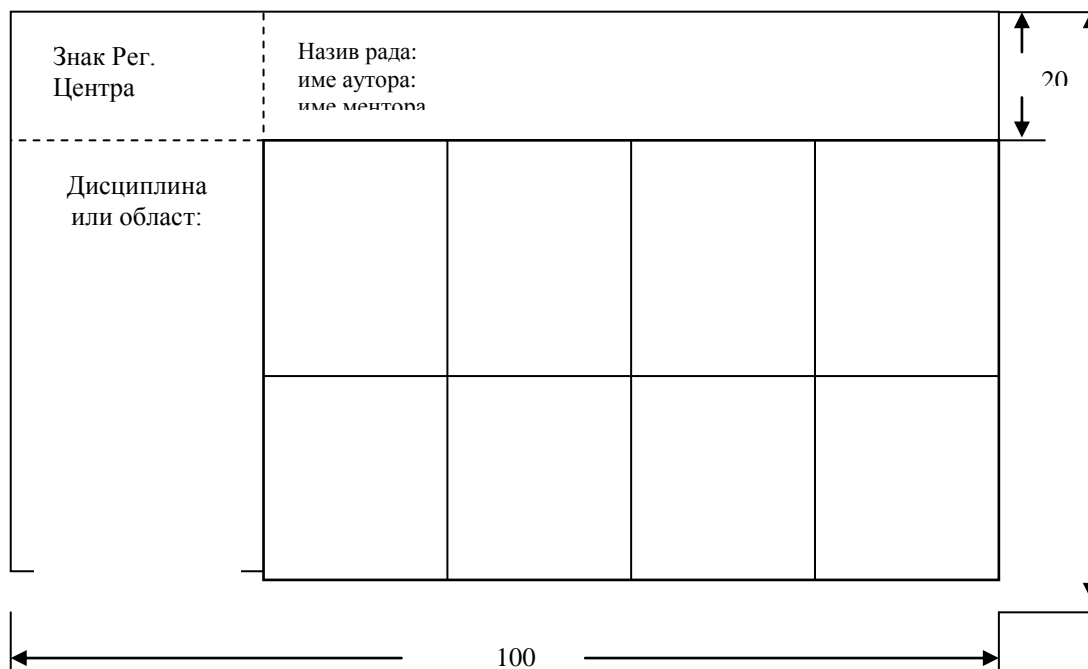
Техничка припрема, појединачно за сваки истраживачки рад, обухвата:

Израда постера

Путем постер презентације јавности се приказују добијени резултати истраживања. Ти се резултати презентирају кроз текст, табеле, дијаграме, слике, историјске карте, фотографије и сл.

Изглед, садржај и распоред елемената на постеру као и његова техничка обрада може бити различит, али је концепцијски по садржају увек сличан.

У Републичком центру усвојена је концепција постера чији је изглед и распоред елемената приказан на слици 1. који ће у даљем тексту бити објашњен у појединостима.

Сл.1- Изглед постера и један од могућих распореда елемената рада

1) Знак Регионалног центра: Знак Регионалног центра поставља се у простор који је означен и предвиђен за сваки Центар. Уколико га Центар нема, исписује се само назив Регионалног центра са слободно изабраним фонтом и распоредом слова; на пример:

Регионални центар за таленте – Београд 2

2) Наслов рада: пише се словима величине 40-100 pt фонтом Times New Roman у болду (у даљем тексту Times Bold). Треба настојати да наслов рада не буде предугачак и да стане у један ред. Уколико је неопходно да се наслов рада напише у два реда, ауторима се препушта да сами изаберу величину слова у задатом фонту и да га на најбољи начин уклопе у расположиви простор на постеру.

3) Име аутора: Име и презиме аутора пише се словима величине 26 pt Times Bold, а разред и Регионални центар којем ученик припада словима величине 22 pt, Times-нормал. Испред имена аутора не ставља се назнака аутор или аутори, јер се то по усвојеној методологији писања истраживачких радова подразумева.

4) Име ментора: пише се титула, име и презиме ментора са словима величине 26 pt Times -B, а звање и место запослења словима величине 22 pt. Times-normal. У истом фонту, обавезно се испред титуле и имена ставља назнака ментор (ментори), како би се нагласила разлика у односу на аутора испред чијег имена нема почетне назнаке аутор (или аутори).

Рад за постер

Рад за постер је скраћена верзија написаног истраживачког рада који је одштампан на ласерском штампачу на хартији А4 формата са маргинама, левом и десном, горњом и доњом од 2,5 cm. Обим рада са свим табелама, графиконима, мапама и сл. максимално је осам (8) страна и обухвата следеће поднасловне:

Увод

Материјал и методе рада, (експериментални део)

Резултате и дискусију

Закључак

Литературу

Важно је да постер не буде преоптерећен великом количином текста. Постер није главно, већ само помоћно средство у презентовању рада. Другим речима, он треба да садржи тезе које ће аутору помоћи да структурира излагање садржаја рада, а публици да то излагање прати.

Сви напред наведени поднаслови у раду куцају се великим словима величине 18 pt Times -B, а текст рада словима величине 18 pt Times -нормал са проредом 1.5.

За називе табела и потписе испод слика користе се слова величине 16. pt Times -B, а за податке у табелама слова величине 16 pt Times -нормал.

Напомена: С обзиром на то да је главни наслов рада, имена аутора и ментора већ исписан у заглављу постера, напомињемо да прва страна рада за постер почиње са поднасловом-увод од самог врха странице.

Уколико ученик жели да поред постер презентације свој рад изложи и електронским путем дужан је да сам обезбеди тај начин презентације.